

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYIN NO : 626

FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ YAYIN NO : 12

YENİ TÜRK EDEBİYATI ANTOLOJİSİ IV

EKREM, HÂMİD, SEZÂİ

ve

ARA NESİL

HAZIRLAYANLAR

MEHMET KAPLAN

İNCİ ENGİNÜN BİROL EMİL ZEYNEP KERMAN

İSTANBUL - 1997

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYIN NO : 626
FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ YAYIN NO : 12

YENİ TÜRK EDEBİYATI ANTOLOJİSİ IV

EKREM, HÂMİD, SEZÂİ
ve
ARA NESİL

HAZIRLAYANLAR
MEHMET KAPLAN
İNCİ ENGINÜN BİROL EMİL ZEYNEP KERMAN

İSTANBUL - 1997

II EDEBİYAT GÖRÜŞLERİ

MAKBER MUKADDİMESİ

Birkaç Perişan Söz

Makber —ki, âsâr-ı mevcudemin en ahiridir— fenâ bulmuş bir vücudun bekası için yapıldı. Makabirde mündemic olan maali-i şî'riyeden *Makber*'de bir eser bulunmadığını bilirim. *Makber* bir feryad-ı tahassürü şâmilidir ki, hiçliğe müstenid olduğu için mütalaasından hâsıl olacak netice de hiçtir; lâkin bence bir şeydir.

Evet, bu kitabı pâymâl-i mütalaa eden fikir bir kabristanı dolaşmış olur. Ve kabristanda vâki olduğu gibi, hiç bir şey anlamayarak, içinden çıkıp gider.

Bu kitabın mukaddimesini görmekle neticesine vâkıf olmak, yahut mündericâtını okumakla ismini düşünmek birdir. —Bu kitap kabristanda yazıldı ki, bedbaht müellifini iyi tanıyanlara keder, tanımayanlara ise kelâl verir. Teessürâtını yalnız gönlümde saklamak, yahut yazıp da bastırmamak mümkün, belki de evlâ iken, bu surette meydana çıkarmak lâzım mı idi, suali vârid olursa onun cevabı hazırdır :

Vâdi-i sükûta düşenlerin ecsâdından mürûr-ı zaman ile bir avuç toprak kaldığı gibi, gönlünde olan en aziz bir yâdigârdan da mürûr-ı zamanla bir belirsiz hayal kalır.

Ben o hayale kani değilim.

Kitabı yazıp da evrakım içinde hifz etmek ise efkâr-ı müteeyyise, yahut âzâ-yı meyyite gibi perişanlığına hizmet eder.

Ben o perişanlığa tahammül edemem.

Ya kitabı meydana çıkarmak, yukarda ümit ettiğim gibi, bekasına mı hâdim olacak... O da değil... *Makber*, hiç olmazsa, benden ziyade muammer olacaktır. İşte bunun için neşrolundu.

Gönlümdeki feryattan yapılmış bir mezardır ki, muhteviyâtını taşlara yazılmış sözler gibi isterim. Heyhât!..

Makber'in hâvi olduğu feryatlar ayrı ayrı birtakım kabirlerdir.

Fakat bunların hepsinde yalnız bir vücut defin bulunuyor. O vücut ise, bana sevdiğim bir yüzde tecelli eden insaniyettir.

Ben, bu kitabı kendim okuyayım diye yazdım. Zira hissiyatıma iştirak edecekler nâdir; belki dahi birkaç nevâdir olacağını bilirim.

Bir de zaten kimsenin şerik-i teessürüm olmasını istemem. Korkarım ki o iştirak tecrübeye mütevakkıftır. Ben isterim ki, haline ağladığım biçare için yalnız kendim ağlayım. Bu yalnızlık, pek büyük bir azâb olduğu için ayn-ı tesliyet gelmelidir.

Mütâli' görür ki, bu mukaddime dahi kendim için yazılmış bir kitaba benziyor.

Geçelim.

Makber'in birtakım tekerrürâtan ibaret olan muhteviyâtı yalnız bir lakırdıdır. O lakırdı ise, yalnız mezardır : Bütün âvâzelerin neticesi yalnız son nefes olduğu gibi.

Makber'in âsâr-ı sâirem gibi, fena bulacağında şüphem yektur. Zaten teessürümün muhafaza-ı şiddetine ebediyet bile kifâyet etmez. Müellif Hâlık'ın huzuruna yüreğinden bu yaranın kanları cereyan ede ede çıkacaktır.

Bazı kalblerde kederle sürûr birbirine cânışın olamaz. Kalb vardır ki, perverde ettiği hüznü, dünyanın olanca haz ve meserretleri izale edemez. Gene de o hüznün hiç bir mesruriyete mâni değildir. Bazı gönüllerde ise, hüznün ve meserret müctemi bulunur. Bir hüznünde safâ bulunması, bir tebessümün keder-engiz olması bundandır. Fakat yine kalb vardır ki, muhafaza ettiği kederi sevinç tezyid eder. Benim kederim bu ekdârandır.

Kederimin artması için, sevinmek isterim. Bunu kimselere anlata-mam. Bu hissini lisanı anlaşılmaktan berfidir. Sükût edelim.

Fakîrin bir eseri olduğu için *Makber*'i şiir diye telakki etmek isteyen, okursa, mütalaasında benim şairliğimden bir nişan bulmaz. Ancak düşünür ise, bir feryat duyar ki, isterse onu bir şiir zanneder. O feryat, beşerin acizidir.

En güzel, en büyük, en doğru şiir, bir hakikat-i müdhîşenin tazyıklı altında hiç bir şey söyleyememektir. *Makber* ise, hitabet ediyor.

İnsan, bazı kerre, hatırına gelen bir hayali tanıyamaz, o kadar güzeldir.

Zihninden uçan bir fikre yetişemez, o kadar yüksektir. Kalbinde doğan bir hissi bulamaz, o kadar derindir. Bu acz ile bir feryat koparır, yahut pek karanlık bir şey söyler, yahut hiç bir şey söyleyemez de, kalemîni ayağının altına alıp ezer. Bunlar şiirdir.

Makber, gönlümden doğmuş bir teessürü hâvi iken, bazı taraflarınca benim, rivayet olunan, şairliğimle büsbütün ecnebidir. Okuyan birbirine benzemez iki lisan bulur ki, *Makber*'in belki iki adam tarafından yazıldığına zâhib olur.

Hele yazdığım şeylerin bazısı o kadar benim değildir ki, mânâlarını kendim de anlayamam.

Hikâye-i maziye dair olan cihetleri —ki en harap yerleri olduğu halde, en sevdiklerimdir— beni şair sayanları giryân, yahut saymayanları ziyade râst-beyân eder.

Bazı vâdileri de yine benim şiirime değil de bir taze kızın mezarına benzer. Birincisi nekâis-i edebiyeden, ikincisi nekâis-i insaniyeden-dir.

Tasvir-i fazaile taalluk eden cihetlerine gelince, pek nâkıs, yahut pek nâ-kâfidir.

Bazı tarafları da, feryat halinde olduğu için, o kadar yerde kalmaz.

Makber, umumiyeti itibariyle pek çok nazarlar için soğuk bir eserdir. Bu soğukluk, yalnız benim kalbimi ihrak eder.

Âlem-i edebiyatta bir âhiret lâzımdır. *Makber*, o âhiretten nişandır.

Makber, hayat-ı edebimizin kabristanıdır, benim zevâlimdir.

Makber, bir fikri birçok tarz-ı beyanda söylüyor. Elfâzı havâs için hiç, mânâsı havâs ve avâm için hiç, vücudu bir merhum için mezar, binaenaleyh bence bir şeydir.

Makber, uğradığım felâketin ağırlığına nisbetle hafif, derinliğine nisbetle tehî, şiirliğine nisbetle hiçtir. Fakat, bana nisbetle bir şeydir.

Makber, makber değil, bir türbe, türbe değil bir mabed, mabed değil bir küre, küre değil bir fezâ-yı bî-intihâ olmalıydı. Halbuki bir makber hile değil, *Makber*, nûr-ı ilâhînin indiği, fikr-i insanînin çıkamadığı bir minber olmalıydı.

Makber, bir mahşer olmalıydı. Heyhat!..

Fikir çıkmamalıdır demem. Çıkamaz bir halde bulunmalıdır. *Makber*'de iniyor, müebbeden iniyor!.. Bu ebedî iniş bir derinliğe dâl olsa bile, hayfâ ki, yine *Makber* olmaktan başka bir şey değil : *Makber*'in mânâsı makabirin zevâhirinden ibaret.

—Nekâis-i edebiyeye, nekâis-i insaniyye demiştim. Evet, ne yapalım?

Hatayı tashih için, ne yapalım ki, en büyük hata musahhihten sâdır oluyor!.. Güzel çehreler nâmına, büyük nâmlar ashabına heykeller yapıldığı gibi, güzel fikirler, büyük vak'alar için de beyitler yapılmalıdır. Mezar, Allah'ın yaptığı bir heykel. Biz onu nasıl tasvir ve teccüm edebiliriz?..

Hangi şair bir güzel kıza onu görmeyenlerin nazarında teccüm edecek kadar cismaniyyet vermiş?... Hangi kalem mehâsin-i tabiiyyeyi hakkıyla taklid etmiş?... Bizim yazıp da en güzel bulduğumuz şiirleri bize ilham eden tabiattır. O şiirler, suda görülen akse benzer ki, mutlaka hariçte bir müsebbibi olur.

Bazı ekâbir-i edeb, bir şairin meziyyâtı kendi beyninde tevellüd ettiğini iddia ederler. Ben bu fikirde değilim. Benim, eğer varsa, mehasinim

dağların, bayırların, güzel yüzlerin, çiçeklerindir. Seyyâtım benimdir.

Bitirmeden evvel şunu da söyleyim :

Makber'in bende vukuunu haber verdiği musibet, her halimle beraber, eş'arıma da bir büyük inkılâp getirdi. Bu inkılâbın sadmesiyle fikrimin ettiği hareket, tedenni, yahut terakki midir?... Orasını ihvânım temiz eder.

Mukaddimede bile iki sözü bir araya getiremediğime dikkat buyrulsun. Dedğim inkılâp, semâ ile mezarın müsademe edecekleri bir noktada, yahut bir fezâ-yı nâmütenâhîde bulunmaktır. Kalbim, müddetlerce, bu iki kuvve-i hârikülâdenin arasında kaldı. Bunlar yakınlaştıkça ben tesliyet bulur, ayrıldıkça nevmîd olurum. Nihayet birleştiler. Ben ezildim, *Makber* çıktı!.. Bu, şiir midir?.. Ne mümkün!.. Sema ile mezar birleşmemeli, daha doğrusu, ayrı kalmalıydılar. Ben iftirak ve istigrak ile fiğân etmeliydim. O, şiir olurdu.

Makber'den evvel yazdığım şeylerin pek çoğunu beğenmem, bazısını pek az beğenirim. *Makber*'i ise hiç beğenmiyorum, çok seviyorum.

Beğenmediğim şu sebeptedir ki, bu kitabın edebiyat ile pek az münasebeti var. Sevdiğim şunun içindir ki, bu kitap O'dur.

Bütün mevcudâtı şiir görenler nazarında, belki *Makber* de bir şiire benzer. Bence bir şaireyi andırır; o şaire Sâni'-i Kudret'in bir şiiri idi. *Makber*'in muhteviyâtı bunca nekâisi, haşviyyâtıyla beraber, bir merhumenin ruhâniyeti, bir ruhun maneviyâtıdır.

—*Makber* onun hali, onun resmi, onun hayali, onun heykeli, onun mezarıdır; onun için hiç bir beğenilecek yeri kalmayan hayatıdır. Yine tekrar edeyim : *Makber* O'dur. Bunun için severim.

Lâkin *Makber*, edebiyat nokta-i nazarına karşı çirkin bir çocuktur : Masum, fakat güzel değil; hakir bir feylesoftur : hikmet, fakat şüpheli; kusurlu bir hüstündür : feryat, fakat musanna; mamur bir mezarıdır : hazin değil, fakat mezar; bir magrib, fakat parlak; bir güzel, fakat sevimsiz; bir şiir, fakat kafiye.

Bunun için de beğenmem.

Fikrin serhaddi memat olduğu gibi, şiirin de elfâza intikâlde hududu kafiye oluyor. Ne yapalım!..

Makber için bir fikr-i şer'i beyan etmek lâzımsa, işte bu kitap bir merhumenin mezarıdır.

Zâirinden Fâtîha niyaz ederim.

Makber, temsil-i kat'i, İstanbul 1340/1922,
(s. 10-18)*

- Bu cânibde vatandır bunda hep şevk-ı hamıyyettir,
 50 Bu yanda fikr-i hürriyyet ki nûr-ı âdemiyyettir,
 Bu yanda lâciverd ü sebz giymiş sermediyyettir,
 Bu şeyler şâiriyyettir, fazilettir, meziyyettir,
 Çemendir, bahrdır, kühsârdır, subh-ı rebi'îdir,
 Bu yerlerde doğan bir şâir olmak pek tabiidir.
- 55 Şu vahşi külbeyi me'nûs-ı aşk-ı mâderi gördüm,
 Bana feryâd meşk eyler bu sessiz yerleri gördüm,
 Yeşil gözlüydü vahşetlerle sâkin bir perf gördüm,
 «Benim mülküm» dedi aksetti nûr-ı peykeri gördüm,
 Çemendir, bahrdır, kühsârdır, subh-ı rebi'îdir,
 60 Bu yerlerde doğan bir şâir olmak pek tabiidir.

Bedâyi-i edebiye, İstanbul 1329/1913, s. 24.

MAKBER'den

- 1 Eyvâh!.. ne yer, ne yâr kaldı,
 Gönlüm dolu âh u zâr kaldı.
 Şimdi buradaydı gitti elden,
 Gitti ebede gelip ezelden.
- 5 Ben gittim, o hâksâr kaldı,
 Bir gûşede târmâr kaldı;
 Bâki o enis-i dilden, eyvâh!..
 Beyrût'ta bir mezâr kaldı.
- Nerde arayım o dil-rübâyı?...
- 10 Kimden sorayım o bi-nevâyı?..
 Bildir bana nerde, nerde Yârâb?..
 Kim attı beni bu derde Yârâb?..
 Derler ki, unut o âşnâyı,
 Gitti tutarak reh-i bekâyı....
- 15 Sığsın mı hayâle bu hakikat?..
 Görsün mü gözüüm bu mâcerâyı?...
- Sür'atle nasıl değışti hâlim?..
 Almaz bunu havsalam, hayâlim.
 Bir şey götürüm, mezâra benzer,
- 20 Baktıkça alır, o yâra benzer.
 Şeklerle güzâr eder leyâlim,

Artar yine mâtemim, melâlim,
 Bir sadme-i inkilâbdır bu,
 Bilmem ki, yakın mıdır zevâlim?...

- 25 Çık Fâtıma lahden kıyâm et,
 Yâdımdaki haline devâm et,
 Ketmetme bu râzı, söyle bir söz,
 Ben isterim âh, öyle bir söz...
 Güller gibi meyl-i ibtisâm et,
 30 Dâg-ı dile çâre bul, merâm et:
 Bir tatlı bakışla, bir gülüşle,
 Eyyâm-ı hayâtımı tamâm et.

Makber mi, nedir şu gördüğüm yer?...
 Yâ böyle revâ mı cây-ı dilber?...

- 35 Bir tecrübedir bu, hiledir bu...
 Yok, mahvıma bir vesiledir bu.
 Bak bak, ne değişmiş ol semenber!..
 Gül çehresi, bak, ne yolda muğber...
 Nefrin, bu siyâh bahta nefrin,
 40 Feryâd bu hâle tâ-be-mahşer...

Yârab. bana bir melek iyân et,
 Bir de beni öyle imtihân et :
 Doğsun göreyim o mâh yerden,
 Nûrun çıka ey İlâh yerden.

- 45 Maksûd-ı hayâtı der-miyân et,
 Ferdâ-yı beşer nedir beyân et?...
 Yâ fikrimi rûhuna kıl isâl
 Yâ rûhumu hâkine revân et.

Derd oldu mukîm, çâre gitti,

- 50 Gûyâ vatanım kenâre gitti;
 Ben gurbet-i dâimîde kaldım,
 Bir türbe-i bî-ümîde kaldım.
 Ufkumdan o mâhpâre gitti,
 Bir matla'-ı şeb-nisâre gitti...
 55 Gördüm yüzünü misâl-i zulmet,
 Matla' ona bir sitâre gitti.

Gördüm yüzünü türâb içinde,

Geldim, aradım kitâb içinde.

- Bir hâb gelir o, dîdeden dûr,
 60 Gitti diyemem mezâra ol nûr.
 Bu sıfır nedir hisâb içinde?...
 Erkâm ona inkılâb içinde.
 Bir hiç-i zî-vücûd, yahud,
 Bir kabrdır ıztırâb içinde (s. 20 - 22)

*
**

- 65 Makber, sonudur dekâyıkın bu,
 Bir sırr-ı garîbi Hâlık'ın bu.
 Bir nûr ki meyledince hâba,
 İnmekte şu bir yığın türâba.
 En yükseğidir şevâhikin bu,
 70 En müdhîşidir hakâyıkın bu.
 Bedbaht, o hakikat anlaşılmaz,
 Şânın bu, cihânda lâyıkın bu.
 Hem-pâ-yı sükût rûzgârı,
 Karşımda yürür durur mezârı,
 75 Geçtikçe ben o güzâr-gehden,
 -Kim hiç geçilmiyor velehden-
 Gördükçe temevvüc-i gubârı,
 Gönlüm gelecek sanır o yârı.
 Bir gamlı haber duyup, demiştim¹ :
 80 Âgâh edeyim o gam-güsârı. (s. 24)

*
**

- Lâhut nedir, nedir ya nâsût,
 Feryâdına karşı emr-i meskût².
 Bir sırr oluyor bütün bu esrâr,
 Ma'nâ bitiyor kılınca tekrâr.
 85 Yârabbi nedir o tahta tâbût,
 Olmaz mı ukûl bunda mebhût...
 Mümkün mi o cism-i nâzenîni,
 Tekfin ede bir acûz-ı fertût.

1 Damad-ı şehriyar Necib Paşa merhumun haber-i irtihalidir. A.H.

2 Müellif emr-i meskûtu ihtiyar etmiş, yani yanlışlığına itibar etmemiştir. A.H.

- Ölmek diyoruz nedir bu ta'bir
 90 Cânân mı ede bu hâli tefsir!
 En ince yerim kırıldı Yârâb
 Karşımda nedir bu burc-ı akreb
 Etmez mi bu hâl câna te'sir?
 Kılmaz mı bu i'tikadı tağyir
 95 Hayret eğer olmasaydı vârid,
 İnsan neyi addederdi tedbîr?. (s. 26-29)

**

- Etti ebedi sukût o kevkeb;
 Bulmaz ebedi husûl o matleb;
 Çıkmaz, açılırsa hep felekler,
 100 İnmez yere, düşse hep melekler.
 Yıldızlar içinde cân-ber-leb
 Lâkin ararım o mâhı her şeb;
 Görsem bilirim ki hâb gördüm,
 Tutsam görürüm hayâldir heb. (s. 28)

**

- 105 Mir'âti miyim celâlinin ben?...
 Yâ aksi miyim cemâlinin ben?...
 Benden bu cihan ne anlar, eyvâh...
 Me'yûs ederim ukûlü billâh...
 Bir lafzı isem meâlinin ben
 110 En çirkiniyim zilâlinin ben,
 Cilven olamaz mı tâm bensiz?...
 Noksanı mıyım kemâlinin ben?... (s. 33)

**

- Dilden geliyor bu âh ü feryâd,
 Bir hikmete lâzım etmek isnâd :
 115 Cûş etmede vahdet-i Hudâ'dan,
 Menba' kî değil habîr mâdan.
 Tilmiz bu fende akl-ı üstâd,
 Allah yolunda hayret-âbâd.
 Bir hüzn verir bu hâl; lâkin
 120 Ol hüzn ile şâd olur bu nâ-şâd. (s. 33-34)

İnsan olamaz zevâle kâil;
 Zirâ yaşamaz o hâle kâil.
 Gökte başı, ziri çâh-ı esfel,
 Hep kendini aldatur o muğfel.
 125 Gafletle olup muhâle kâil,
 Olmam bakın irtihâle kâil.
 Kaldım, yaşarım cihânda tenhâ:
 Â'mâ gibi bir hayâle kâil. (s. 34)

**

- Bildik seni muktezâ-yı hilkat;
 130 Yârab bu mudur safâ-yı hilkat?...
 Ziyet mi bu perdeye hayâlim?...
 Ben hangi hakîkate misâlim?
 Hiç bitmez iken belâ-yı hilkat,
 Âlem kılıyor senâ-yı hilkat...
 135 Etmez misin ey Cenâb-ı Hâlık,
 Mahlûkunu âşnâ-yı hilkat?...
 Sen Hâlıkımızsın, ettik imân,
 Bir sende bulur bu ye's pâyân.
 Sen varken olur mu âhiret yok?...
 140 Yok şüphe ki sende mağrifet çok.
 Duydum seni istiyor bu vicdân,
 Bildim sana vâsıl oldu cânân.
 Tekrar buyur fakat hayâtın,
 Can ver ona, vermedinse dermân.
 145 Bî-fâide gördü çok cefâlar,
 Bigâne bulundu âşnâlar.
 Ben neyleyim büyükse devrân?
 Taksiri nedir küçükse insân?...
 Kâr etmedi verdiğim devâlar,
 150 Geçti yere ettiğim duâlar.
 Gördük seni ey Hakîm-i mutlak,
 Ey hastalara veren şifâlar... (s.35-36)

**

Bildir : nereye uçar gülüşler?...
 Feryâdlara olur mu bir yer?...

- 155 Zâhir neye böyle ye'sdir heb?...
 Bâtın, neden öyle hande-ber-leb?...
 Ben zâhir, sen defin-i makber,
 Gel bir soralım bunu berâber:
 Çıktım mı huzûr-ı Kibriyâ'ya?...
- 160 Bildin mi nedir o tıfl-ı ekber?
 Ma'sûm ki râzdır bükâsı,
 Ma'sûm ki handedir likâsı.
 Gehvâresi şâdmân-ı mâtem,
 Bâziçesi inkılâb-ı âlem;
- 165 Ma'sûm ki yoktur intihâsı;
 San kendisi kendinin Hudâ'sı.
 Etmişti seni o Hâlık-ı nâz,
 Fikrimde vücûdunun ziyâsı. (39-40)

**

- Ey yâr, şu nevbahâr sensin;
 170 Ben anlıyorum ki yâr sensin...
 Ettikçe nigâh bahr u berre,
 Birden sanırım ki bazı kerre,
 Meşcerdeki rûzgâr sensin;
 Ağlar derim, eşkbâr sensin:
- 175 Türben görününce, anlarım ki,
 Öldüm, bana türbedâr sensin. (s. 47)

**

- Yârab, ne muhassenâttir bu?...
 Şâyan sana kâinâttir bu!
 Mahlûkların ne hoştur, Allâh!...
- 180 Kim der ki bu sun'a boştur, Allâh!...
 Her şeyden elezz hayâttir bu,
 Bak, yâr-ı melek-sîmâttir bu.
- 180 Bu şâm u seher, bu gök, şu encüm...
 A'mâya ne iltifattir bu!.. (s. 65-66)

**

- 185 Nerden geliyor gumûm?... Bilmem!..
 Nerden kılıyor hücûm?... Bilmem!..
 Âsâr-ı gazab görüp semâda,
 Titrer durur ellerim duâda.
 Rüyâ göremem, nücûm bilmem,
 190 Dünyâya nedir lüzûm?... Bilmem!..
 Dinler yeri, kalkarım havâya,
 Her sûda alel-umûm: Bilmem... (s. 67)

**

- Mestim ezeli ve tâ ebed mest,
 Akla gelir oldu nîk ü bed mest.
 195 Karşımda döner, durur bu devrân,
 Olmuş gibi mest-i hûn-ı cânân.
 Allah'ı kılınca mu'teked mest,
 Senden neye beklesin meded mest?...
 Ma'zûr gör ey şuur, ma'zûr,
 200 Söylerse aceb mi bî-saded mest?...
 Meyhâne yıkıldı, mest ayakta,
 Cemşid'i de kor bu iş merâkta.
 Ey bahr, kenâre sen getirdin,
 Ey hâk, onu sen yedin, bitirdin.
 205 Lâyıktı o nûrdan yatakta,
 Tutsaydı şafak, derim kucakta.
 Yıldızlar, onu siz ettiniz defn,
 Durmuş ne bakarsınız uzakta!..
 Bir gün dedi ıztırâb içinde :
 210 «Ben ölmeğe gelmişim bu Hind'e».
 «Ölmek» dedi, kahkahayla güldüm...
 Duydum ki fakat içimden öldüm,
 Ettik biz o anda, nîm-zinde
 Nefretle vedâ Hind ü Sind'e;
 215 «Kaldım mı», demişti, yolda bir gün,
 «Hindistan'ın denizlerinde?»...¹ (s. 68-69)

¹ «Hind'in bu uzak denizlerinde» demek câiz idi. Aslını tebdil etmeyerek yazmayı tercih ettim. A. H.

- Tâbût!.. O reh-nümâ-yı makber,
 Tâbut!.. O heykel-i mükedder,
 Tâbût!... O hatib-i summ u ebkem,
 220 Tâbût!... O bürûdet-i mücessem.
 Tâbût!.. O sükût-ı pây-ı der-ser,
 Tâbût!.. O musibet-i mükerrer,
 Tâbût!.. O vahşet-i muannid,
 Tâbût!.. O makber-i seferber,
 225 Tâbût!.. O inkılâb-ı hâmûş,
 Serhadd-i revân-ı akl-ı medhûş.
 Tâbût!.. O harâbe-zâr-ı ümmid,
 Tâbût!.. O iğbirâr-ı câvid,
 Tâbût!.. O zill-ı haşr-ber-dûş,
 230 Tâbût!.. O mevt-i cûş-der-cûş.
 Sarmıştı o rûha çâr-bâlin,
 Ben açmış idim memâta âgûş. (s. 69-70)

**

- Gökten yere düşmeli duâlar,
 Baştan başa yağmalı belâlar;
 235 İhlâl-i sükût için savâik,
 Heykeller, ilâheler, hudâlar
 Sâfil semevâtı cây edinsin,
 Teşhîr olunup ecel tepinsin.
 Bin velvele, bin kıyâmet olsun;
 240 Bin zelzele bir inâyet olsun;
 Mahşer tozarak mezâra binsin,
 Çarpıp küreler kırılsın insin;
 Yağsın nesi varsa kâinâtın...
 Lâkin bu derin sükût dinsin!..
 245 Şâyet hareket kılıp yerinden,
 Bîr nîm sada verir bu medfen.
 Bir fikr, sezâ mı böyle câmid?..
 Bir cûş, revâ mı böyle râkid?..
 Yârab, bu sükûtu duymayım ben,
 250 Bu sırr-ı siyâhı eyle rûgen;
 Gaşyetti beni sebâtın ey seng,

- Feryâdımı duymuyor musun sen?...
 Ey seng demek o hüsne Yârab,
 Yârab, bu ne inkılâb-ı agreb...
- 255 Bir kul bunu eylemez temenni...
 Yok muydu bu işte bir temenni?...
- Bir rûh idi zî-safâ-yı meşreb
 Gerçek mi onu yiyor mu akreb
 Olmaz bu, bu söz yalandır olmaz
- 260 Sevmem bu hakikati mücerreb
 Akrep anı yer olan benim zâr
 Yerde o yatar çeken benim bâr
 Öldüm, yaşarım senin için ben
 Ölmüş gibiyim fakat içimden. (s. 93-94)
- **
- 265 Dikkat kılarım, bahâr olur o ;
 Teşrih ederim, gubâr olur o,
 Şimşek gibi mâhtâb muhrık,
 Mehtâb gibi yine müşevvik
 Çarpar göze, eşk-bâr olur o.
- 270 Gökten, sanırım, nisâr olur o.
 Bir hiledir ey seher, bu hande,
 Fikrim gibi târmâr olur o.
- Ey şâm, bu neş'e-i hazinin,
 Tasviri midir o nâzeninin?..
- 275 Bilsem mi aceb o hûn-ı âli
 Gönlümdeki magribin misâli?...
 Bir secdeyi andırır cebinin,
 Umkunda bu râz-ı sermedinin.
 Pür-şevk fakat yarın iyândır
- 280 Ruhsâr-ı tebessüm-âferinim. (s. 102-103)
- Çık Fâtıma, lahddan kıyâm et,
 Yıldızlara doğru bir hırâm et.
 Bir cism-i melek-misâl olup çık;
 Bir gölge, ya bir hayâl olup çık.
- 285 Fikrimden izâle-i zalâm et;
 Nûrunla zevâlimi tâmam et.
 Müstakbelden tulû' et yâr.
 Rûhumca ifâde-i merâm et. (s. 104)

- Mutrib makber, nedim makber,
 290 Gülşen makber, nesim makber.
 Makber görürüm bakınca ebre;
 Cârî görürüm şu nehri kabre.
 Ben makber, iki yetim makber;
 Cânân daha bir elim makber.
 295 Sen nûr gibi gelirsin; ancak
 Bir sende olur adim makber. (s. 118)

Makber, İstanbul 1340/1922

ÖLÜ'den

- 1 Hudâ önünde gerek bir vazife insana,
 Ki bilmeden bunu ifâ eder o bigâne.
 Ben ol vazifeyi zi-rûha münhasır görmem;
 Şümûlü vardır onun hem de cism-i bî-câna.
- 5 Tuyûr nağme, secer neşv ile; su cûşîş ile;
 Hacer sebât ile, bir tarz ile garibâne;
 Yetim girye ve makber sükût ile ebedî
 Kılar vazifesin i'lâ huzur-ı Yezdân'a.
 Neyim?.. Fakat bilemem, ben; niçin düşünmedeyim?.
- 10 Yiyip içip de işim benzemek mi hayvana?..
 Behîmenin de fakat bir düşüncesi olacak,
 Ki dârdi var, görünür ihtiyâcı dermâna.
 Niçin hayatına versin zevâl fikrimizin,
 Veren bugün ebediyyet cihânda bir âna!.
- 15 Nedir lüzûm-ı zuhûrum bu hâk-i esfelde,
 Garik olup gideceksem muhît-i nisyâna?
 Hayır, giden ebedîdir zalâm-ı mâziye;
 Evet, gelen ezeldir fezâ-yı devrâne.
 Benim, fakat bu buluş kendi aklımın buluşu.
- 20 Uyar mı fikr ü hisâbım hisâb-ı Rahman'a?..
 Bu şekk-i muzlim-i pertev-keşin neticesidir,
 Sabah görmez isem ger bu leyl-i hicrâna.
 Veren sıfâtı dahi Kibriyâ'ya aklımdır;
 O akl ile çıkılır mı bugün bu meydâna?..
- 25 O akl ile fakat etmez isem muhakememi,
 Ne söyleyim ki ben olsun cevab vicdâna?..

- Sorar bu hikmeti yerden semâ, semâdan yer:
 Cevâb-ı acz gider dâim in den âna.
 Bugün o akl ile derkettiğim şudur ki benim:
 30 Bu kâinat varır secdelerle pâyâna.
 Zeval buldu veya bulmadı demek mi gerek
 Birut'ta kumlara defnettiğim o cânâna?.. (s. 127-129)

- Ölüm kılar bizi ikâz hâb-ı gafletten;
 Ayırmayan da o, lâkin zalâm-ı hayretten;
 35 Senin delilin olur, hem seni eder takib;
 Ağır gelir sana reftârı fart-ı sür'atten.
 Eder temashur ile hande, bir kenâra durup,
 Dönüp gidince kadar biz bu rezm-i işretten.
 Gezin mesîrede, eğlen yâ bir ziyâfette,
 40 Olur biri ona hempa o gün, o hey'etten.
 Gülüp şafak, doğacakken senin de hursidin,
 Onun çıkar yüzü, dehşetle umk-ı zulmetten.
 Ümid ü ye's verir, bir yanında dâd-ı cahim,
 Öbür yanında çiçekler bahâr-ı cennetten.
 45 Gehi vürûdunu bekler dü dest ile âdem;
 Gehi dü çeşmini örter düşünse dehşetten.
 Nasıl taakkul olunsun ferâizi ömrün?
 Ukûle za'f gelir dâimâ bu kuvvetten.
 Ölüm değil mi eden bir mariza bahş-ı sükûn,
 50 Ederse de onu mehcûr bezm-i ülfetten?..
 O rütbe renc görür sanki bunda insan ki
 Ölünce hiç göz açmaz menâm-ı râhattan.
 Akîde rehber iken bir cihan-ı bâkfiye,
 Ölüm deyince ölür fâniyân haşyetten.
 55 Fünun, zünûn demedir; hikmetin adı hayret
 Sonunda çünkü o mânâ çıkar bu sûretten.
 Q, kendi kendine görmez; fakat işâret ile;
 O, kendi kendine gelmez; velik Kudret'ten.
 Durur hakikat-ı eşya türâb şeklinde,
 60 Sual-i ahiret ettikçe ben bu türbetten.
 İnayet eyle İlahî, büyüklüğün biliriz,
 Yazıktır eyleme nevmîd halkı rahmetten!..